

**Joan Cartanyà Martí,
enginyer, paleontòleg, pagès
i enamorat de la natura**

Josep M. Grau Pujol

• **Joan Cartanyà Martí, enginyer, paleontòleg, pagès**
 • **i enamorat de la natura**

• Josep M. **Grau Pujol**
 •
 •

Els primers anys

Nascut a Montblanc el 1958, fill de Joan, de cal *Marquet*, de Montblanc, mecànic i electrònic i Maria Dolors, de cal *Sucrero*, de la Guàrdia dels Prats, modista. Es va casar el 1987 amb Maribel Espejo Rosa, de Barberà de la Conca, són pares de dos fills, Eric (1988) i Marta (1991) i avis d'un net, Roc (2022).

De petit passava els estius a casa dels padrins de la Guàrdia, on gaudia de moltes estones amb els amics d'infantesa, però també intentava ajudar a la verema o altres feines agrícoles, tot i que a vegades feia més nosa que servei, com la majoria de nens dels pobles. Encara recorda un aiguat que el va sorprendre amb el seu padrí quan tornaven d'un dels trossos de la família, damunt del carro i de la bronca que la padrina li va abocar al padrí per no

El Joan, la Maribel, l'Eric i la Marta a a la Serra del Cadí (primavera 2001).

Tota la família celebrant els 80 anys de la seva mare, el novembre de 2011.

haver-ho previst. El seu pare tenia una afició apassionada amb el cinema amateur, un delit que ell va compartir alguns anys i que el va portar a presentar algun film a concurs amb menys de catorze anys.

De jove formà part de l'Agrupament Escolta Mare de Déu de la Mercè, on va començar a introduir-se vers l'amor per la natura, sens dubte Mn. Albert Palacín, mestre de mestres, hi va contribuir d'una forma notable, com tothom que l'havia acompanyat, sigui als campaments escoltes o a les sortides de camp i al bosc, des del Col·legi de la Mercè.

Formació acadèmica

La formació de pàrvuls i els primers cursos de primària els va iniciar a l'escola pública Arce Ochotorena. La resta d'estudis de primària, els de secundària i batxillerat, els cursà al Col·legi de la Mercè, també de Montblanc.

Els estudis superiors inicials els assolí a la Universitat Politècnica de Catalunya el 1980, com a enginyer tècnic industrial. El 1989 va matricular-se a la llicenciatura en Ciències Geològiques de la UB, però per treball només va poder realitzar el primer curs.

Entre el 2000-2004 va cursar Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes a la UOC, però que altra vegada per la feina va haver de suspendre, amb un 75% dels crèdits superats. El 2014 va obtenir el títol de Màster en Paleontologia, que cursà a la UB i UAB i actualment prepara la tesi doctoral en aquesta especialització, basada en la història filogenètica dels peixos actinopterygins primitius del Triàsic europeu, amb l'estudi en profunditat dels jaciments catalans d'Alcover, Mont-ral i el Pinetell, d'Odèn i de Móra d'Ebre («Phylogeny of subholostean Triassic actinopterygians»).

Treball

En el món laboral ha treballat en assessoria i enginyeria tècnica electrònica industrial i de consum, des de 1980 fins 2017. Des de 1987 fins 1992 va dirigir els serveis tècnics de les empreses Juan Sanfeliu SA i Productos Montblanc SL.

A partir de 1998 fins avui, exerceix en la gestió i dinamització de col·lectius associats al sector primari (conreu del safrà, plantes aromàtiques, olivera, horticultura i fruticultura).

Entre 2000-2007 va ser fundador i director de l'empresa GestoMed, dedicada a la consultoria de gestió ambiental i noves tecnologies.

El 2008 va crear, amb tres socis més, l'empresa agrícola Concaromis SL, des d'on s'impulsà el projecte de recuperació del conreu del safrà a Catalunya, i que l'ha portat a difondre el projecte per diversos indrets d'Europa i a participar en molts mitjans de comunicació, en esdevenir un expert en aquest conreu. El 2018 promou la creació de la Cooperativa Fet a la Conca, que del 2022 encara n'és president, i que aplega disset empreses artesanes del sector agroalimentari de la comarca.

El 2020 endega amb quatre persones sòcies més, la creació de la Cooperativa Reboll, d'on a partir de 2022 n'és president, amb

l'objectiu d'oferir serveis ambientals tals com activitats d'ecoturisme i educació ambiental, campanyes de voluntariat, redacció de projectes de gestió a espais natural protegits i a organitzacions privades i administracions.

Exercint d'enginyer tècnic a una de les empreses que va treballar (1990).

Vida associativa i dèries personals

A nivell personal s'ha implicat en entitats de Montblanc i comarca, siguin esportives, naturalistes, culturals, de foment de l'agricultura, turisme i altres.

Com a persona inquieta, el seu currículum és llarg, on ha combinat treball, estudis, família i acció social, en un equilibri difícil, però sempre oferint el màxim de la seva capacitat.

Recordem la recuperació d'una ràdio local a Montblanc després de disset anys d'absència, el 1982 naixia Ràdio Montblanc «La Veu Jove de la Conca», de la mà de nou joves inquiets, entre ells el Joan, que va fer el primer equip emissor, molt rudimentari per cert, però que funcionava.

També la represa el 1988 de les activitats del Centre d'Història Natural de la Conca de Barberà (CHNCB), que també feia alguns anys que havia aturat la seva tasca a favor del patrimoni natural, en Cartanyà també hi va ser, agafant el càrrec de president.

Més recentment, destaquem la fundació de dues cooperatives, junt amb dues colles de companys, la primera el 2018, amb el nom de Fet a la Conca, per impulsar el sector agroalimentari artesanal i la segona el 2020, amb la denominació de Reboll, que treballa en el sector dels serveis ambientals diversos.

Als primers estudis de Ràdio Montblanc, La Veu Jove de la Conca (1985).

El que li plau moltíssim és que les quatre entitats, tot i que dues d'elles tenen més de 34 anys des de la represa, avui encara es mantenen actives.

Una altra de les seves passions és la pràctica de l'esport a l'aire lliure, que a la vegada li serveix d'evasió en moments crítics d'elevada feina. Practica l'esquí de fons, les travesses per muntanya, el senderisme, i sobretot córrer i saltar per muntanya damunt terra, pedres, aigua o neu.

Les entitats culturals, naturalistes i esportives comarcals i catalanes a les quals n'ha format part o que encara hi pertany són:

-Casal Montblanquí (soci entre 1976-2001), entre 1989-1992 ha format part de la junta com a vocal d'actes culturals. Entre 1996-2005 de la junta de la secció d'Hoquei, quan exerceix de delegat

de l'equip sènior dues temporades, i dos anys de delegat de club a la secció d'Hoquei de la Federació Catalana de Patinatge.

-Ràdio Montblanc FM La Veu Jove de la Conca, cofundador i cap tècnic (1982-1986, cap dels serveis informatius i director fins 1988).

-Museu-Arxiu de Montblanc i Comarca (soci des de 1982). A partir de 1989 forma part de la junta, tres anys com a secretari.-Centre d'Estudis de la Conca de Barberà (soci des de 1984), des d'on ha publicat articles a l'*Aplec de Treballs*.-Club Excursionista Montblanc (soci des de 1984), entre 1987-1990 s'incorpora al Comitè organitzador del Gran Premi Internacional i Màsters d'Escalada Esportiva (responsable de les relacions amb la premsa). Entre 2004 i 2007 s'ha integrat a la junta de la secció d'esports d'hivern. En el període 2014-2017, va formar part de la junta, (secció de Trail).-Centre d'Història Natural de la Conca de Barberà (soci des de 1988), entre els anys 1989-1997 i 2010-2022, en fou president. -Cofundador del Comitè de Montblanc de la Coordinadora Anti-Pla de Residus Industrials de la Conca de Barberà, activa entre 1989-1990.-Centre d'Educació Ambiental El Reboll, soci fundador i president entre 1992- 1995.-Club Atlètic Montblanc (soci des de 2000). -Entre 2007-2008 va ser secretari del Comitè d'esquí de fons de la Federació Catalana d'Esports d'Hivern.-Paratge Natural de Poblet, des de 2004 participa en l'organització de les Jornades del Bosc de pobles i les Muntanyes de Prades i a partir de 2015 s'integra en la junta rectora, en representació d'entitats proteccionistes del territori.

-Omnium Cultural (soci des de 2017).

-Marca Turística Respira Montblanc (soci des de la seva constitució el 2020, i vocal d'activitats de la junta).

-Xarxa de Turisme Sostenible de la Conca de Barberà (membre des de la seva constitució el 2020).

-Taula d'Ecoturisme de Catalunya (membre des de 2021).

Relacionades amb la vida associativa algunes de les activitats que ha coordinat o participat són:

-Disseny d'activitats de turisme de natura i activitats d'educació ambiental pel Centre d'Educació Ambiental El Reboll (1992-1995).

-Comunicació «Aromàtiques, tintòries i medicinals en cultiu ecològic com a alternativa de valor en zones rurals»,VIII Congrés Internacional de Desenvolupament Rural-Solsona (octubre 2009).

-Col·laborador en l'organització de diverses edicions de la Fira Sant Martí/Safrània de Montblanc (2011-2017).

-Comunicació «Experiències pròpies en emprenedoria»-La Jornada d'emprenedoria agroalimentària de Catalunya-Tarragona (octubre 2012).-Ponent a la jornada «La producció del safrà a Catalunya»-Belltall (agost 2014)-Guardó a Aromis per a l'impuls del projecte «Safracat-Safrà de Catalunya» a l'economia col·laborativa-CEPTA Tarragona (maig 2016).-Formador en la jornada Cycling Work sobre ocupació juvenil a Valls (octubre 2016).-Ponent Taula Rodona de casos d'èxit: safrà Aromis»-Dilluns emprenedor: Potenciem l'entorn rural amb iniciatives emprenedores», URV-Terres de l'Ebre (desembre 2016).-Comunicació «Safrà de la Conca» i ponent a Taula Rodona «Un territori, quatre productes i una cuina» - III Congrés Català de la Cuina (abril 2019).-Comunicació «Snacks sabor azafrán»-II Simposium Internacional de Economia Circular y Restaurantes - Barcelona (novembre 2019).-Impulsor i soci fundador de la marca turística Respira Montblanc (des de 2020).-Impulsor i membre actiu de la Xarxa de Turisme Sostenible de la Conca de Barberà (des de 2020).-Disseny d'activitats d'ecoturisme per la Cooperativa Reboll (2020-actualitat).

La recerca, més que una passió

Des de ben jove les ciències li han apassionat, tot i que mai les ha sectoritzat, ha buscat, sempre que ha pogut, la transversalitat, és per això que ha fet incursions en disciplines humanístiques com l'etnologia, publicant el 2009 el seu segon llibre *Agricultura tradicional de la Conca de Barberà*, que va redactar després d'entrevistar quinze pagesos de diferents pobles de la Conca d'edat ja avançada, per tal que aquelles pràctiques agrícoles ancestrals de la Conca no restessin en l'oblit del temps. I poc després, el 2011, participa en una obra escrita a cinc mans sobre l'etnobotànica de les Muntanyes de Prades. Abans però, cvers el 1988, li va començar l'interès particular per una ciència sovint desconeguda, si no fos per la popularitat dels dinosaures. La seva especialització en paleontologia l'ha portat a recórrer diversos centres de recerca, universitats i museus d'Europa i a participar en congressos, sempre tenint com a element de partida l'estudi de materials de les nostres terres i comparar-los amb els d'altres zones que ha visitat.

De fet el seu primer llibre fou sobre un treball de recerca presentat a la primera edició dels premis Aires de la Conca, que rebé el guardó i una part del guardó consistia la publicació, així va néixer, el 1992, *Els fòssils de la Conca de Barberà. Evidències de vida passada*.

Aromis
de la Conca

Presentació del llibre de les Jornades Territori, Desenvolupament i Sostenibilitat a la Conca de Barberà, organitzades pel CHNCB (2008).

Presentació del llibre «Alcover, Mont-ral, El Pinetell, 238 milions d'anys enrere» (febrer de 2020).

El creixent interès per la disciplina paleontològica, fa que el 2011 decideixi matricular-se al Màster Universitari de Paleontologia, que oferien conjuntament la UB i UAB, malgrat que el seu origen acadèmic no tenia res a veure amb aquestes disciplines, recordem la seva formació en tecnologies diverses com l'electrònica industrial o la informàtica. El 2014 es va titular com Màster Universitari de Paleontologia amb un treball de final de màster sobre uns peixos fòssils del Triàsic mitjà de Móra d'Ebre. Des de 2008 és investigador col·laborador de l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont. El 2019 publica el seu quart llibre, també sobre Paleontologia, on es repassa la història i el contingut de les col·leccions de la «pedra d'Alcover», que aflora en diverses àrees delimitades pels termes d'Alcover, Mont-ral i el Pinetell. A part de la Paleontologia li interessen totes les ciències relacionades amb la natura, és per això que, amb la col·laboració de Josep Felip i l'Eulàlia Pons, acaba de veure la llum un cinquè llibre sobre la Flora del Paratge Natural de Poblet.

Per anar acabant, tot seguit veiem alguns registres de la vida científica d'en Joan, sobretot els relacionats amb la seva gran passió, des de fa més de 35 anys, que és la Paleontologia i en especial en l'estudi dels peixos fòssils del Triàsic de Catalunya i Europa.

Excavació al jaciment de Móra d'Ebre-Camposines (estiu de 2019).

Fent de guia interpretador del patrimoni natural per la Cooperativa Reboll (estiu de 2022).

Entitats científiques d'on és membre

-Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont, des de 2008 hi ha participat com a investigador-col·laborador en projectes de recerca, intervencions paleontològiques, codirigint-ne algunes i també en publicacions científiques indexades.

-Institució Catalana d'Història Natural (soci des de 1990).

-Sociedad Española de Paleontologia (soci des de 1990).

-European Paleontological Society (soci des de la seva constitució el 1991).

-Society of Vertebrate Paleontology (soci des de 2021).

-European Association of Vertebrate Paleontologists (soci des de 2021).

-Grup Orquidiològic Català (soci des de 2022).

Participació en treballs de recerca

Estudi paleobiològic de les calcàries lacustres de l'oligocè de Sarral (Conca de Barberà), coordinador logístic (primera fase juny de 1991- setembre de 1992 i segona fase d'octubre de 1992 a octubre de 1993).

- IV Jornadas de Paleontología. Granada (Sociedad Española de Paleontología,1990).
- Seminari de gestió informatitzada de col·leccions paleontològiques espanyoles (Museu de Geologia, Barcelona,1991).
- VI Jornadas de Paleontología, (Sociedad Española de Paleontología, (Barcelona, 1992).
- Mesozoic fishes meeting 1, systematics and palaeoecology. Eichstätt-Alemanya. (1993).
- Mesozoic fishes meeting 2, systematics and palaeoecology. Buckow-Alemanya (1997).
- Mesozoic fishes meeting 4, systematics and palaeoecology (Miraflores de la Sierra-Madrid, 2005).
- VIII Congreso Internacional de desenvolvament rural (Solsona, 2009)
- XXVII Jornadas de Paleontología (Sociedad Española de Paleontología, (Sabadell, 2011).
- Annual Meeting 2020 The palaeontological Association (Oxford, UK. 2020)
- 18 Conference of the EAEP (Firenze-Itàlia, 2021).

Estades en centres estrangers de recerca

- Jura Museum. Eichstätt-Alemanya (1993).
- Dipartimento di Scienza della Terra. Università degli studi di Milano-Itàlia (1996).
- Museo Civico di Science Naturali di Induno Olona-Itàlia (1996).
- Pälaontologisches Institut und Museum der Universität in Zürich-Suïssa (1996).
- Museu de la Universitat de Heidelberg-Alemanya (1997).
- Museum National des Sciences Naturelles de Paris-França (2005).
- Natural History Museum of London-UK (2008 i 2010)
- Museo Friuliano di Storia Naturale –Comune di Udine-Itàlia (2011).
- Museo Paleontologico Cittadino di Monfalcone-Itàlia (2011)
- Paläontologische Museum München-Alemanya (2016)
- Pälaontologisches Institut und Museum der Universität in Zürich-Suïssa (2017).
- Museo Cantonale di Storia Naturale Lugano-Suïssa (2017).

Publicacions

Llibres

- Cartanyà, J. (1992) *Els fòssils de la Conca de Barberà. Evidències de vida passada*, Consell Comarcal de la Conca de Barberà, 303 p. (1er Premi Aires de la Conca).
- Cartanyà, J. (2009) *Agricultura Tradicional de la Conca de Barberà. Vers l'aprofitament de pràctiques tradicionals cap a la sostenibilitat*, CHNCB, 160 p.
- Batet, D.; Cartanyà, J.; Castells, R.; Piñas, I i Salat, X. (2011) *Etnobotànica de les muntanyes de Prades*, CHNCB, 160 p.
- Cartanyà, J. (2019) *Alcover, Mont-ral, El Pinetell 238 milions d'anys enrere. Un patrimoni paleontològic excepcional*, CHNCB, 140 p.
- Felip, J.; Cartanyà, J. i Pons, E. (2022) *Guia de flora del Paratge Natural de Poblet*, Cooperativa Reboll, 128 p.

Articles en revistes i llibres col·lectius

- Cartanyà, J. i Vilaseca, A. (1991) «Sarral, Una història abans de la història» *Reboll*, 1, p. 33-38, Montblanc.
- Cartanyà, J. (1991) «Nous Crustacis al registre fòssil de la Conca de Barberà», *Reboll*, 2, p. 27-30, Montblanc.
- Cartanyà, J. (1992) «Evolució paleogeogràfica de la Conca de Barberà», *Reboll*, 3, p. 13-22, Montblanc.
- Cartanyà, J. (1992) «Geologia i Paleontologia del jaciment oligocè de Sarral. *Aplec de Treballs*, 10, p. 5-84, Montblanc.
- Cartanyà, J. Domingo, M. i Solé, J. M. (1995) Aspectes de la història natural de l'Alt Gaià. *Recull*, 3, p. 237-268, Santa Coloma de Queralt.
- Cartanyà, J. (1993) «El Pinetell, un nou jaciment paleontològic de la pedra d'Alcover a la Conca de Barberà», *Reboll*, 6, p. 33-42, Montblanc.
- Cartanyà, J. (1994) «Noves aportacions paleontològiques al Muschelkalk superior de les Muntanyes de Prades: El cas del Pinetell (Conca de Barberà). *Quaderns de Vilaniu*, 25, p. 67-93, Valls.
- Cartanyà, J. (1995) Vertebrate Palaeontology from *Pedra d'Alcover* in Calvet, F., Martínez X. *Montsec and Mont-ral. Two Konservat-Lagerstätten, Catalonia, Spain*.

- Cartanyà, J. (1995) «Submergits!», *Reboll* 10, p. 27-39. Montblanc.
- Llorens, J. Vilaseca A. i Cartanyà, J. (1996), «Els valors geològics del migjorn de Catalunya», *Treballs del CHNCB*, 1 p. 241-254. Montblanc.
- Cartanyà, J. (1996) «Aproximacions paleoecològiques del Muschelkalk superior d'un sector de les muntanyes de Prades», *Treballs del CHNCB*, 1 p. 281-284. Montblanc.
- Cartanyà, J. i Colldeforns, B. (1996), «Estudi preliminar d'un rastre de petjades d'edat oligocena als voltants d'Aguiló (Santa Coloma de Queralt)», *Recull*, p. 47-66. Santa Coloma de Queralt.
- Cartanyà, J. (1999) An Overview of the ladinian fishes from «pedra d'Alcover», In Arratia, G. & Schultze H.P., *Mesozoic fishes 2*, p. 535-551. München.
- Poyato, F.J.; Buscalioni, A.D. & Cartanyà, J. (1999) The spanish mesozoic record of osteichthyian fishes. In Arratia, G. & Schultze H.P., *Mesozoic Fishes 2*, p. 505-533. München.
- Cartanyà, J. (1999) «Peixos actinoptericis del Triàsic mitjà de la pedra d'Alcover», *Quaderns de Vilaniu*, 35: p. 55-87, Valls.
- Cartanyà, J. i Puig, J. (2004) Punts d'interès geològic del Paratge Natural de Poblet. *I Jornades sobre el Bosc de Poblet*, p. 29-58, Poblet.
- Cartanyà, J. i Vallverdú, E. (2006) Albert Palacín Artiga, «Itinerari pel teatre de la natura», *II Jornades sobre el Bosc de Poblet i les muntanyes de Prades*: p. 23-48, Poblet.
- Cartanyà, J. i Martínez, M. (2006) «Recull de bibliografia de les muntanyes de Prades relacionada amb les ciències naturals», *II Jornades sobre el Bosc de Poblet i les muntanyes de Prades*, p. 337-352, Poblet.
- Cartanyà, J. (2010) «La recerca paleontològica a la Conca de Barberà i al nord-oest del Camp de Tarragona», *Kesse*, 43, p. 12-17, Tarragona.
- Cartanyà, J. i Josa, E. (2010) «Recuperant hàbitats agrícoles al Paratge Natural de Poblet», *III Jornades sobre el Bosc de Poblet i les muntanyes de Prades*, p. 119-123, Poblet.
- Mutter, R.J. & Cartanyà, J. (2005) New evidence of Early Middle Triassic Saurichthys. In Poyato-Ariza J. *Fourth Int. Meeting on Mesozoic Fishes - Systematics, Homology and Nomenclature-Extended Abstracts*.
- Mutter, R.J.; Cartanyà, J. & Basaraba, A.U. (2008) New evidence of Saurichthys from the Lower Triassic with an evaluation of

- early saurichthyid diversity. In Arratia, G. & Schultze H.P., *MESOZOIC FISHES 4*.
- Fortuny, J., Bolet, A., Sellés, A. G., Cartanyà, J. & Galobart, A. (2011) New insights on the Permian and Triassic vertebrates from the Iberian Peninsula with emphasis on the Pyrenean and Catalanian basins. *Journal of Iberian Geology* 37(1), p. 65-86.
- Cartanyà, J., Fortuny, J., Sellés, A. G., Bolet, A., Petruzzelli M., Solà, E., Sagarra, A. & Galobart, À. (2012): *Preliminary report on the vertebrate assemblage of the Odén outcrops (Carnian, late Triassic) of the Pyrenean basin, Catalonia*. Memòria especial de l'Institut Català de la Paleontologia, 5, p. 59-62.
- Cartanyà, J., Fortuny, J., Bolet, A., Mutter, R. J. (2015): *Colobodus giganteus* (Beltan, 1972) comb nov. From the Upper Muschelkalk facies of Catalonia (NE Iberian Peninsula). *N. Jb. Geol. Paläont. Abh.* 278/3 (2015), p. 323-333.
- San Vicente, C. & Cartanyà, J. (2017) A new mysid (Crustacea: Mysida) from the Ladinian Stage (Middle Triassic) of Conca de Barberà (Catalonia, NE Iberian Peninsula). *Journal of Paleontology*, 91(5), p. 968-980.
- Tosal, A.; Sanjuan, J.; Cartanyà, J. & Martin-Closas, C. (2018): Taphonomy and palaeocology of the uppermost Eocene flora from Sarral (Eastern Ebro Basin), Palaeoclimatic implications. *Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology*, 497, p. 66-81.
- Cartanyà, J. (2019), «Jaciments paleontològics d'alt valor patrimonial als termes d'Alcover, Mont-ral i Montblanc», *V Jornades sobre el Bosc de Poblet i les muntanyes de Prades*, p. 339-348, Poblet.
- Cartanyà, J., Fortuny, J. Bolet, A. & Garcia-Artigas, R. (2019): *Moradebrichthys vilasecae* gen. et sp. nov., a new perleidid (Actinopterygii: Osteichthys) from the middle Triassic of Catalonia (NE Iberian Peninsula). *N. Jb. Geol. Paläont. Abh.* 292/2 (2019), p. 171-190.